

Fig. 1. Kirken set fra sydøst. Foto Ebbe Nyborg 2013. – *The church seen from the south east.*

ULDUM KIRKE

NØRVANG HERRED

Historisk indledning. Den middelalderlige $\dagger$ kirke blev revet ned og en ny opført på samme sted 1883 (indviet 4. nov.). Kirken nævnes første gang i kirkelisten i Ribe Oldemoder (o. 1350), hvor den er sat til en afgift på 3 skilling sølv (jf. s. 1016).

Uldum og Langskov har i det mindste siden reformationstiden haft fælles præst, der residerede i Uldum.¹

Kirken var i kongens eje, indtil den 1687 sammen med kirkerne i bl.a. Langskov og Øster Nykirke blev afhændet til sekretær i Danske Kancelli Peter Rodsteen, der fik patronatsretten.² Inden 1696 var den sammen med Langskov Kirke overgået til generalmajor Hans Frederik Levetzau til Hvolgård (Langskov Sogn), som nævnte år overlod den til sin svigersøn, oberst Ditlev Brockdorff.³ De to kirker fulgte herefter de skiftende ejere af Hvolgård, fra 1722 medlemmer af slægten Kruse, indtil kammerråd Anders Vinding

Kruse 1803 solgte Uldum Kirke til samtlige sogne-mænd repræsenteret ved to selvejergårdmænd.⁴ Sogneboerne ejede herefter kirken til ind i 1900-tallet og forestod opførelse af en ny kirkebygning 1883. Kirken er overgået til *selveje* formentlig i begyndelsen af 1900-tallet.

Ifølge et *stolestaderegister* fra 1761 havde gårdmændene som vanligt plads øverst i søndre side. Herefter fulgte husmænd og håndværkere, to skræddere og en væver, samt kromand, smed og degn. Kvinderne var placeret tilsvarende i skibets nordside og i koret, idet præstekonen havde en lukket stol for sig og sine piger i tårnrummet. Sognets to hyrder kunne frit vælge blandt ledige stole. Efter lovens påbud skulle de ældste sidde yderst i bænken nærmest midtgangen, idet husmænd dog altid skulle sidde inden for gårdmænd, og husmandskoner inden for gårdmandskoner.⁵

Det forholdsvis lille sogn (1801: 222 indbyggere) afgrænses mod nord af Gudenåen og dens tilløb, Lilleåen, der fra gammel tid har dannet skel mellem Århus Stift og Ribe Stift (siden 1922 Haderslev Stift). Sognet bestod i ældre tid af kun to landsbyer, Uldum og Hesselballe, hvoraf den førstnævnte, hvor kirken findes, er så langt den største. Byen, der ligger ved vejen mellem Vejle og Skanderborg, udviklede sig efter anlæggelsen af jernbanen Horsens-Tørring 1891 til en stationsby og bymæssig bebyggelse, som indtil bannens nedlæggelse 1962 havde både mejeri, sparekasse, apotek, kro og afholdshotel. Oprettelsen af Uldum Højskole i 1849, Danmarks næstældste folkehøjskole, styrkede såvel byen som det kirkelige liv.

Kirken ligger i den nordøstlige del af byen, som tidligere var præget af mange store, firelængede

og til dels sammenbyggede gårde (jf. fig. 2). Kirkegården har bevaret sine gamle skel mod syd, vest og nord, men er o. 1940 udvidet mod øst efter et forslag af kirkegårdsinspektør Chr. Nielsen, Horsens (jf. fig. 4). Endnu et større areal, den gamle præstegårdshave nordøst for den oprindelige kirkegård, er taget i brug 1971. Anlæggelsen blev forestået af havearkitekt Volmer Rud Nielsen, Horsens, der 1979 tillige har anlagt en urnehave og en 'askefællesgrav'.⁶

Af de gamle *kampestensdiger*, der indhegnede kirkegården, er nu kun det nordre tilbage, sat af sten til begge sider. Det vestre dige blev 1890 omdannet til en cementafdækket *†*kløvestensmur (jf. fig. 5), der stod til 1975, da der igen opsattes et lavt dige af ukløvede kampesten (stendigemester Svend Aage Lauritsen, Bjerre). Også i syd, langs Kirkegade, er der igen et lavt kampestensdige, ef-

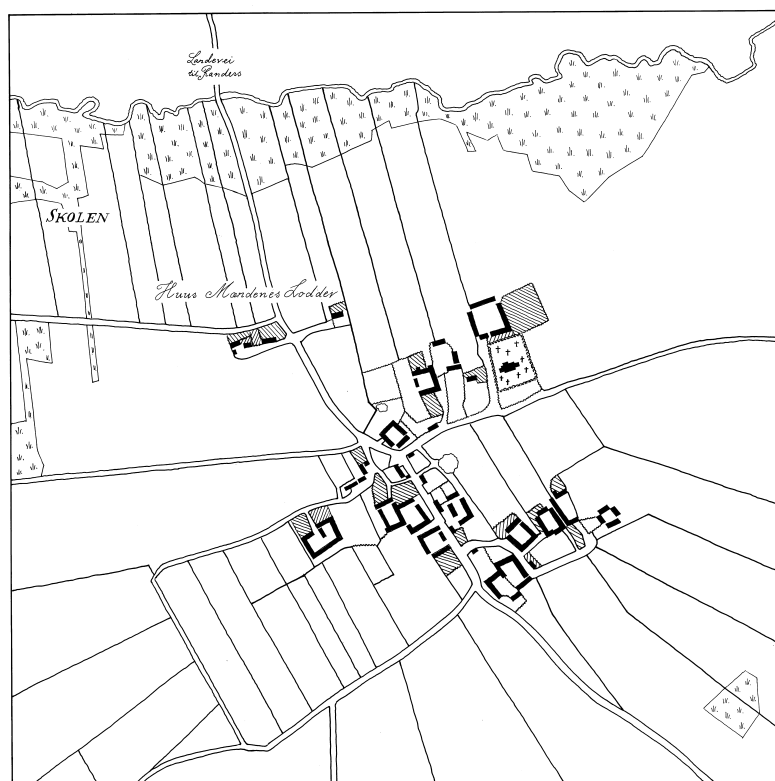

Fig. 2. Udsnit af matrikelkort over Uldums Bys jorder, afgrænset mod nord af Lilleå, et tilløb til Gudenåen. 1:10.000. Opmålt 1784 af kgl. landmåler Westerholdt og inddelt 1785 af landinspektør Ole Munch. Tegnet af Merete Rude 2015. — Detail of cadastral map of the lands of Uldum village, demarcated to the north by Lilleå, a tributary of the Gudenå river.

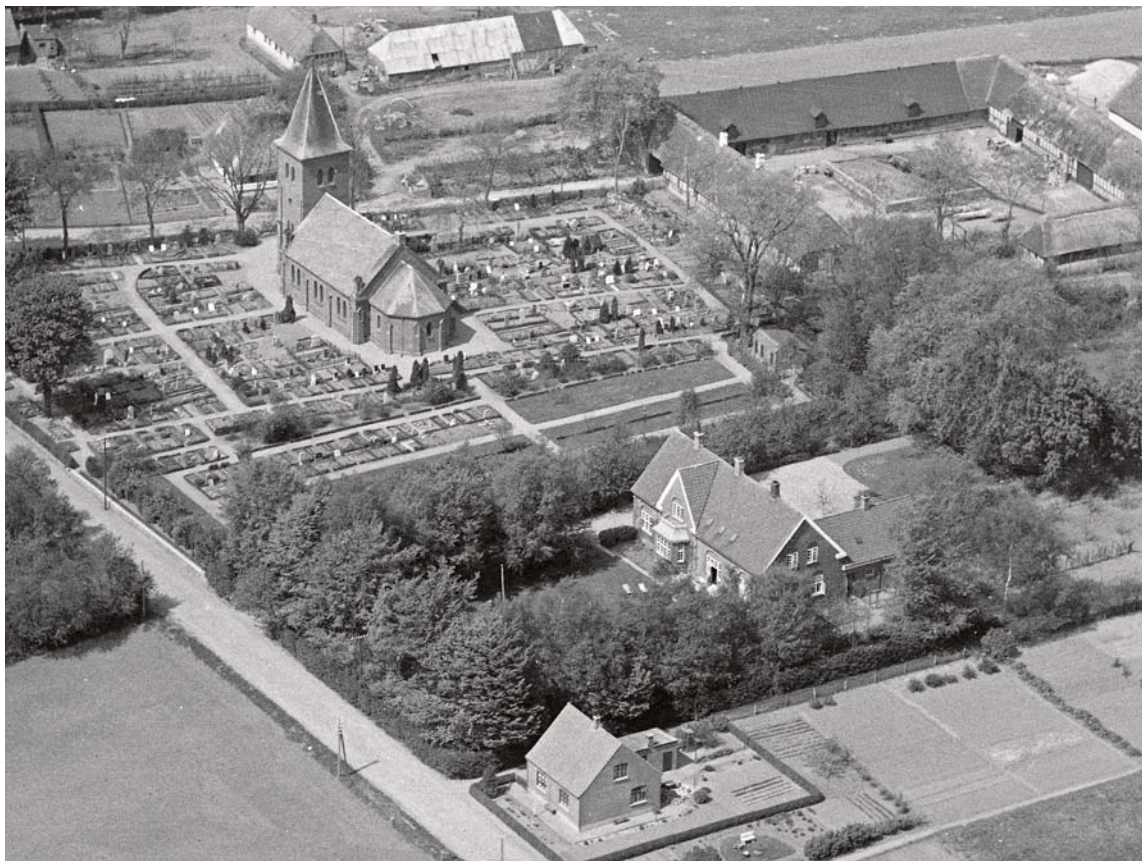

Fig. 3. Luftfoto af kirke og kirkegård samt præstebolig fra 1912 og den nu nedrevne ↑præstegård set fra sydøst. Foto Sylvest Jensen 1947. KglBibl. – *Aerial photo of church and churchyard as well as the vicarage from 1912 and the now demolished ↑vicarage seen from the south east.*

ter at man i begyndelsen af 1900-tallet havde ladet det gamle dige afløse af en lav granitmur. Det østre dige er flyttet i forbindelse med udvidelsen 1940, og kampestenene danner nu et ensidigt dige mod præsteboligens have.

Kirkegårdens hovedindgang i vest er en *køreport* fra 1890,⁷ flankeret af to låger, som lukkes af jerngitterfløje mellem lave, obeliskformede piler. Porten står formodentlig på den gamles plads. Ifølge regnskaberne blev kirkediget således 1616 lagt op på ny mellem 'provstens låge (i nord) og porten (i vest)'.⁸ En ny tømret 'stakitport' blev opsat 1821.⁹

Hegnet var 1791 i så dårlig stand, at kirkegården 'var åben for alle kreaturer'.¹⁰ Den græsklædte kirkegård blev i ældre tid – her som andre steder – brugt til græsning, og endnu 1830 var

der tøjrede får på den.¹¹ Kirkegården inddeltes i slutningen af 1800-tallet i faste gravsteder, ét til hver husstand, hvoraf mange dog lå så tæt ved hinanden, at man måtte betrede andres grave for at nå frem til sin egen. En *regulering* af kirkegården og anlæggelse af nye gange blev foretaget o. 1940 efter forslag af Chr. Nielsen. På hans tegning (fig. 4) er ældre, tætliggende gravsteder nord og syd for kirken vist med skravering.

En *kampesten* med *helleristninger* formodentlig fra bronzealderen er 1934 opstillet på kirkegården ved den vestre indgang. I stenen, der er 1,8 m høj, er der ristet et halvt hundrede skålgruber, 5–7 cm i diameter og indtil 1 cm dybe. Stenen er slidt efter tidligere at have ligget som trappesten efter sigende foran både den gamle og den nuværende kirke.¹²

Bygninger på og omkring kirkegården. Et ligkapel uden for det vestre dige nær det sydvestre hjørne (jf. fig. 4), er formodentlig opført i 1920'erne. Bygningen, der er af røde mursten og har kam-takkede gavle, er senere forlænget mod øst ind på selve kirkegården, hvor der nu er indrettet toiletter. Et *redskabshus* med affaldsplads på kirkegårdens yngste afsnit i nordøst er opført 1983 efter tegning af Volmer Rud Nielsen. Et ældre *†redskabshus* fra o. 1940 var placeret nordligst på kirkegårdens østre afsnit (jf. fig. 3).

Præsteboligen øst for kirkegården (jf. fig. 3) er bygget 1912. Den store rummelige bygning med en sidefløj mod nord bruges siden 2010 (efter at bopælspligten er ophævet) som sognegård med

konfirmandstue, kontorer for præst og graver samt lokalarkiv.

Sognets gamle *†præstegård* (jf. fig. 3 og 5), hvis sidste længe, den østre, er nedrevet 2010, var endnu i 1900-tallet et stort firfløjet anlæg kun skilt fra kirkegårdens nordre dige ved en smal strimmel jord. Luftfotoet viser bygningerne 1947 med stuehus i syd, stald i vest og lade i nord, og hertil den store *†have* med gamle træer mod øst. Præstegården huskes i den danske litteraturhistorie som Poul Martin Møllers fødested. Nær indkørslen til den nedbrudte gård er rejst en *mindsten* med indskriften: »Minde for Digteren Povl Martin Møller født i Uldum d. 21. Marts 1794«.¹³

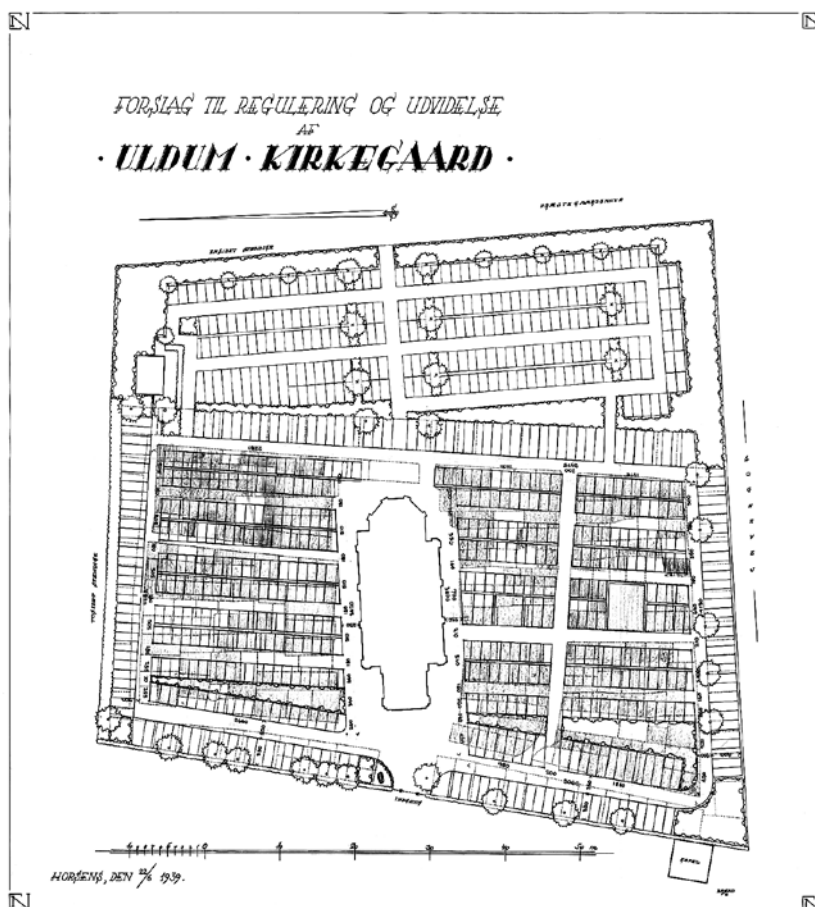

Fig. 4. Forslag til regulering af den oprindelige kirkegård og til udvidelse mod øst (s. 2189). 1:1.000. Tegning af Chr. Nielsen 1939. I kirkegårdskontoret. Øst opad. – Proposal for regulation of the original churchyard and expansion towards the east.

Fig. 5. Den nybyggede kirke, kirkegård og $\dagger$ præstegård set fra sydvest o. 1900. Foto i NM. – *The newly-built church, churchyard and demolished $\dagger$ vicarage seen from the south west, c. 1900.*

DEN NUVÆRENDE KIRKE

Kirken fra »1883« (årstal i vindfløjen) er opført på det gamle kirkested efter tegning af Tage Olivarius, Randers. Den består af et tresidet afsluttet kor, skib og et pyramideafdækket tårn. Der er indgang fra vest, og tårnrummet tjener som våbenhus.

Bygningen er af røde sten med tag af skifer og bygget i nygotisk ('unggotisk') stil. Den er den sidste af tre kirker, som arkitekten 1880–83 opførte på egnen (jf. Langskov s. 2219 og Grejs s. 2092).¹⁴ Bygningen, der hviler på en cementpudset sokkel, er forholdsvis bred, og facaderne fagdeles af små tagafdækkede piller med spidsbuede nicher. I det polygonale kor er pillerne diagonalt stillede, og i tårnet er de midtvejs aftrappet og ført op til højde med mellemstokværket. Et særligt raffinement er skibets fire *hjørnespir*, der over den

forkrøppede gesims afsluttes med små kvadratiske tårne. De dækkes af krydsende tage af *støbejern*, der var tidens foretrukne materiale. Jerntagene og deres spir er senest sat i stand o. 1980 (arkitekt Helge Andreassen). En femte $\dagger$ tinde eller 'pinakel', over skibets østgavl, var gennembrudt og tjente som skorstenspipe. Den ses på et ældre fotografi (fig. 5), men er tidligt blevet afløst af en mere prosaisk skorsten, som igen er nedtaget. De spidsbuede vinduer med diagonale jernsprosser er i skibet – på ungotisk vis – sammenstillet som tvillingevinduer. Koret, der har åbninger i øst, syd og nord, dækkes af et afvalmet tag.

Tårnet, der er i fire etager, dækkes af et pyramidedag med svejfede sider over en kraftig gesims. Vinduerne svarer til de øvrige i kirken, og også glamhullerne øverst er sammenstillede tvillingeåbninger. Den spidsbuede dør i vest er anbragt i

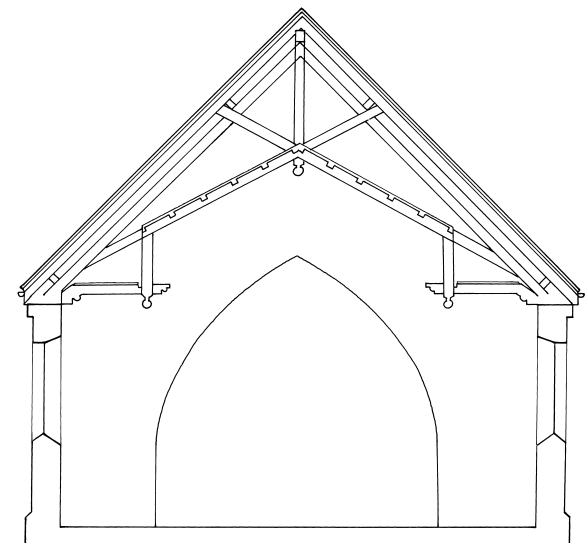

Fig. 6. Tværnsnit gennem skib set mod øst. 1:150. Målt af Gert Madsen 2003, suppleret af Niels Jørgen Poulsen og tegnet af Merete Rude 2015. – *Cross-section through the nave looking east.*

en tagafdækket portal kronet af et kors af cement. Fra tårnrummet (våbenhuset) fører en trætrappe op til de tidligere orgelrum, hvorfra der nu er adgang til et stort tømret orgelpulpitur fra 2004 vestligst i skibet (arkitekt Gert Madsen).

I det *indre* åbner det polygonale kor sig mod skibet i sin fulde bredde med en stor spids bue, der rækker helt op i loftszonen og har en rundstav til hver side. Rummene dækkes af åbne

tagstole, hvoraf skibets, der er delt i fem fag, er 'basilikalt' udformet med hængende, vandrette sideskibslofter (jf. fig. 6). Her var der indtil 1923 i hver side opsat seks udskårne apostelfigurer fra kirkens gamle, adspaltede altertavle (jf. fig. 10 og s. 2197).

Indretningen med et kunstfærdigt træloft – som i en gildesal eller 'nordisk' hal – er blevet forklaret med højskolebyens grundtvigske præg og indbyggernes nationalromantiske forestillingsverden.¹⁵ Dette skal ikke afvises, men det gælder dog, at flere af historicismens arkitekter havde en forkærlighed for tømrerarbejde og åbne tagstole. Tage Olivarius må således have kendt den dengang nye Skt. Jakobs Kirke på Østerbro i København, opført af Ludvig Fenger 1878. Blandt mindre kirker med åbne tagstole kan nævnes Ubberup Valgmenighedskirke af Andreas Bentsen fra 1873 (*DK Holbæk* 1439) og Johan Christian Fussings kirke i Jordrup fra 1884 (*DK Ribe* 2448).¹⁶

Det brunbejdsede loft smykkes af en enkel, geometrisk dekoration. Ved en restaurering 1926 fik korbuen en *†kalkmalet udsmykning* i rødt.

I *gulvet* ligger overalt og nu i samme niveau Ølandsfliser, der 1963 har afløst teglstensfliser i midtgangen og bræddegulv under stolestaderne.

Opvarmning. Kirken er 1963 tilsluttet byens fjernvarmeanlæg. En *†kakkelovn* fra kirkens første tid, opstillet i skibets nordøstre hjørne, afløstes 1926 af en *†kalorifer*.

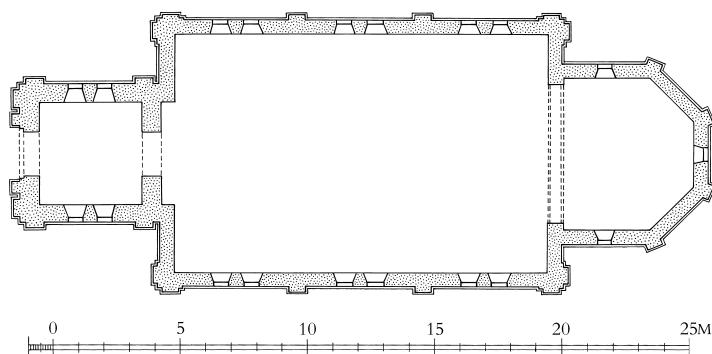

Fig. 7. Grundplan af den nuværende kirke. 1:300. Målt af Gert Madsen 2003, suppleret af Niels Jørgen Poulsen og tegnet af Merete Rude 2015. – *Ground plan of the present church.*

DEN NEDREVNE †KIRKE

Kirken (fig. 8-9), der blev nedbrudt i foråret 1883, var en romansk bygning af kampesten og frådsten, bestående af kor og skib. Hertil var der i senmiddelalderen føjet et tårn i vest og et våbenhus i nord. Tårnet var inden 1700 skåret ned til højde med skibet.

Bygningen kendes gennem arkitekt Tage Olivarius' opmåling fra april 1881, der sammen med en kort beskrivelse ved sognepræst Anders Andersen i juni 1882 indsendtes til ministeriet.¹⁷ En mere indgående beskrivelse fra 1863 ved den foregående præst, Carl Emil Kirketerp, er indført i kirkens synsprotokol.¹⁸ Hertil kommer arkitekt Fr. Uldalls beskrivelse 1873¹⁹ samt en interessant, anonym øjenvidneberetning om kirkens nedbrydning, dateret Uldum 5. marts (1883) og bragt i Horsens Folkeblad få dage senere.

Den beskedne *romanske bygning*, der var uden sokkel, var knap 20 m lang. *Grundplanen* var afsat med rette vinkler, og springet mellem kor og skib svarede til det halve af murtykkelsen i skibet. Længden af det aflange kor (6,6 m) udgjorde nøjagtig halvdelen af skibets udvendige længde (13,2 m).

Bygningens proportioner lader sig opløse i simple mål, der viser, at den anvendte *måleenhed* sandsynligvis har været en fod på ca. 27,5 cm (svarende til en alen på ca. 55 cm). Målt med denne enhed, en kort, 'jysk' fod, har koret været

24 fod (12 alen) langt og skibet 48 fod (24 alen), og kirkens samlede længde været 72 fod (eller 36 alen). Skibet var indvendig afsat som to kvadrater hver på 20×20 fod (10×10 alen).²⁰

Materialer og teknik. Kirken var ifølge Fr. Uldall opført af *frådsten* og *rå granit*; de to præster taler tilsvarende om kampesten og frådsten, med Anders Andersens ordvalg 'utilhugne kampe- og rullesten samt fråd'. I tagrummet var bevaret skibets vestre *gavlspids*, der var bygget af regelmæssige skifter af frådsten, der aftog i tykkelse opad, så de øverste kun var 1½ til 2 tommer høje (3,5-5 cm).¹⁹

Ifølge avisartiklen bestod de nedbrudte mure (korgavlen og kirkens sydside) 'næsten udelukkende af kampesten og kalk', der var forbundet så godt, at det ofte 'endog med hammerens tunge slag' var vanskeligt at adsplitte 'de store blokke'. At den væltede sydmur ved nedstyrtningen slog vandrette revner tydede på, at 'det underste lag (havde) været for tørt, inden man byggede oven på'. Formuleringen viser, at murene som vanligt må have været opført med nogle kampestensskifter ad gangen, og at man har ladet kalkmørtlen hærde, inden arbejdet fortsattes.²¹

Af oprindelige *vinduer* stod de to i skibets nordside som udvendige blændinger (jf. fig. 9): små rundbuede og dobbeltfalsede åbninger med smalle lysninger. I koret sporedes et tilsvarende vindue i øst og i nord. De to *døre* lige over for hinanden vestligt i skibets langsider må efter de-

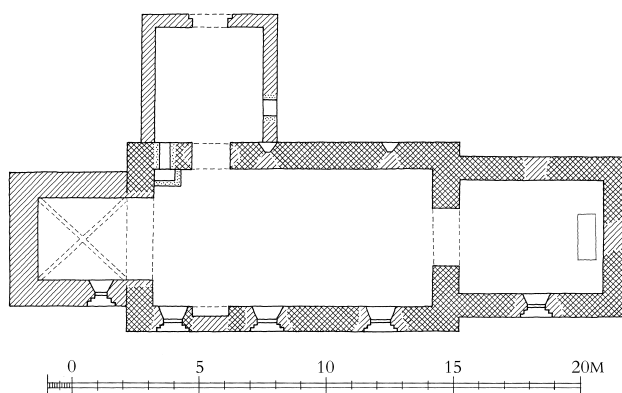

Fig. 8. Den nedrevne †kirke. 1:300. Rekonstrueret grundplan ved Niels Jørgen Poulsen efter opmåling af Tage Olivarius 1881 (sml. fig. 9). Tegnet af Merete Rude 2015. – *The demolished †church. Reconstructed ground plan.*

res bredde at dømme begge have været udvidet. Den rundbuede syddør, der formentlig var til-muret i senmiddelalderen, stod som en indven-dig blænding. Norddøren var stadig i brug, men havde tabt sin oprindelige form.

Indre. Den smalle, runde *korbue*, der udgjorde mindre end en tredjedel af skibets udvendige bredde, havde formodentlig bevaret sin oprin-delige vidde, men ved nedbrydningen sås det, at den tidligere havde haft 'en ganske anden form'.¹⁸ Begge rum var dækket af flade bjælkelofter.

De *senmiddelalderlige tilbygninger*, tårn og våben-hus, var opført af munkesten og kampesten.¹⁸

Tårnunderdelen i vest beholdt sit navn af 'tårn' selvom det ikke siden 1600-tallet rakte højere end selve kirken (jf. ndf.). Det var en lille kva-dratisk bygning med mure af samme tykkelse som skibets. Murene var skåret ned til midten af etagen over tårnrummet (vel svarende til det tidligere mellemstokværk), og tagryggen flugtede med skibets. Det hvælvede tårnrum, der var op-taget af stolestader, åbnede sig i fuld bredde mod kirken under en rund arkade (jf. fig. 9) og fik lys gennem et lille vindue i syd. Tagrummet ('mellemstokværket') tjente som klokkekammer, idet klokken, der blev ringet fra jorden, var ophængt i et fladbuget glamlul i gavlspiden. Der var ad-gang gennem en luge i nordsiden, hvortil man har kunnet komme ad en stige.

Det nedskårne tårn har mange paralleller i eg-nen nord for Vejle (jf. Grejs s. 2094 og Sindbjerg s. 2126). Nedtagningen af de øvre etager (hvis de da ikke selv er styrtet ned) må være sket engang i 1600-tallet, idet tårnet formentlig endnu stod i sin oprindelige højde, da det 1617 blev repareret med mursten og tagsten.⁸ 1684 fornyedes klok-kestrengen, der da hang 'uden på tårnet', vel fordi klokken nu var flyttet ned.²² Ved et syn 1700 var kun underdelen tilbage, og synsmændene kunne ikke huske, at det havde været anderledes.²³

Våbenhuset foran skibets norddør var en lav til-bygning med en rundbuet, falset dør i nord. Mu-rene var to munkesten tykke, og gavlspiden var smykket med fem spidsbuede *blændinger*. Rum-met havde bjælkeloft og fik lys gennem et vindue i øst. Provsten påbød 1859, at en *†kalkbænk* her som i andre kirker skulle fjernes.⁷

Vedligeholdelse. Ifølge kirkens regnskaber blev der 1615 købt kalk fra Daubjerg og 1617 mursten og tagsten fra 'tegladerne' i henholdsvis Alsted (Ø. Nykirke Sogn) og Kidde (Jelling Sogn).⁸ Peder Murmester i Tørring reparerede 1679 på murene og fornyede dele af blytaget på syd- og nordsiden. Som en mand, der både kunne mure og tække, er han formentlig identisk med den 'Peder Olufsen Blytækker i Tørring', som kirkeværgerne det føl-gende år betalte for blyarbejde på koret.²²

Synsforretning 1700. Nogle år efter kirkens over-gang til privat eje blev der i foråret 1700 – som en slags kontrol – foretaget omfattende syn på herredets kirker under deltagelse af provst og herredsfoged samt fire uvildige mænd fra sognet. Også i Uldum blev synsmændene til slut spurgt om højden på tårnet (jf. ovf.), og om blytaget var skiftet ud med tagsten, hvad de afviste, ligesom der heller ikke var fjernet nogen af 'kirkens or-namenter'. De mente, at kirkens tilstand nu med oberst Brockdorff som patron var omtrent som 12-14 år tidligere, da kongen ejede kirken.²⁴

Ved nedbrydningen 1883 havde den hvidkal-kede kirke fire *vinduer* i syd, et i koret og tre i ski-bet. De rundbuede og udvendig falsede åbninger fik 1854 nye, retkantede og gråmalede trækarme, der greb ind i murværket. *Tågene* var tækket med bly på sydsiden og på tårnafsnittets nordside, de øvrige flader med vingetegl. To blyplader havde *indskrifter* med årstal, på skibet »1733« og på tår-net »1756«.¹⁸ I det sydvestre hjørne var tårnet forstærket med jernbånd, og det synlige tagtøm-mer på både skib og tårnunderdel var klædt med bly. En *vindfløj* over vestgavlen (jf. fig. 9) havde splittet fane over kunstfærdigt smedede bøjler.

I det *indre* stod rummene siden 1868 med *gipse-de lofter*,⁷ og kort før nedrivningen var der i hver ende af skibet opstillet en *kakkelovn* med hver sin skorstenspibe.

Kalkmalede indskrifter. Ved nedrivningen sås det af kalklagene, at kirken gennem tiden havde haft 'forskellige kulører'. På et af lagene var et ma-let epitafium for sognepræst Bartholin Severin(i) (eller Bertel Sørensen) Krogh, †1632 (jf. grav-minder), og på 'et af de indre kalklag' sås 'en del skriftsteder af Davids Salmer', som ifølge iagtta-geren måtte kunne føres tilbage til katolsk tid.²⁵

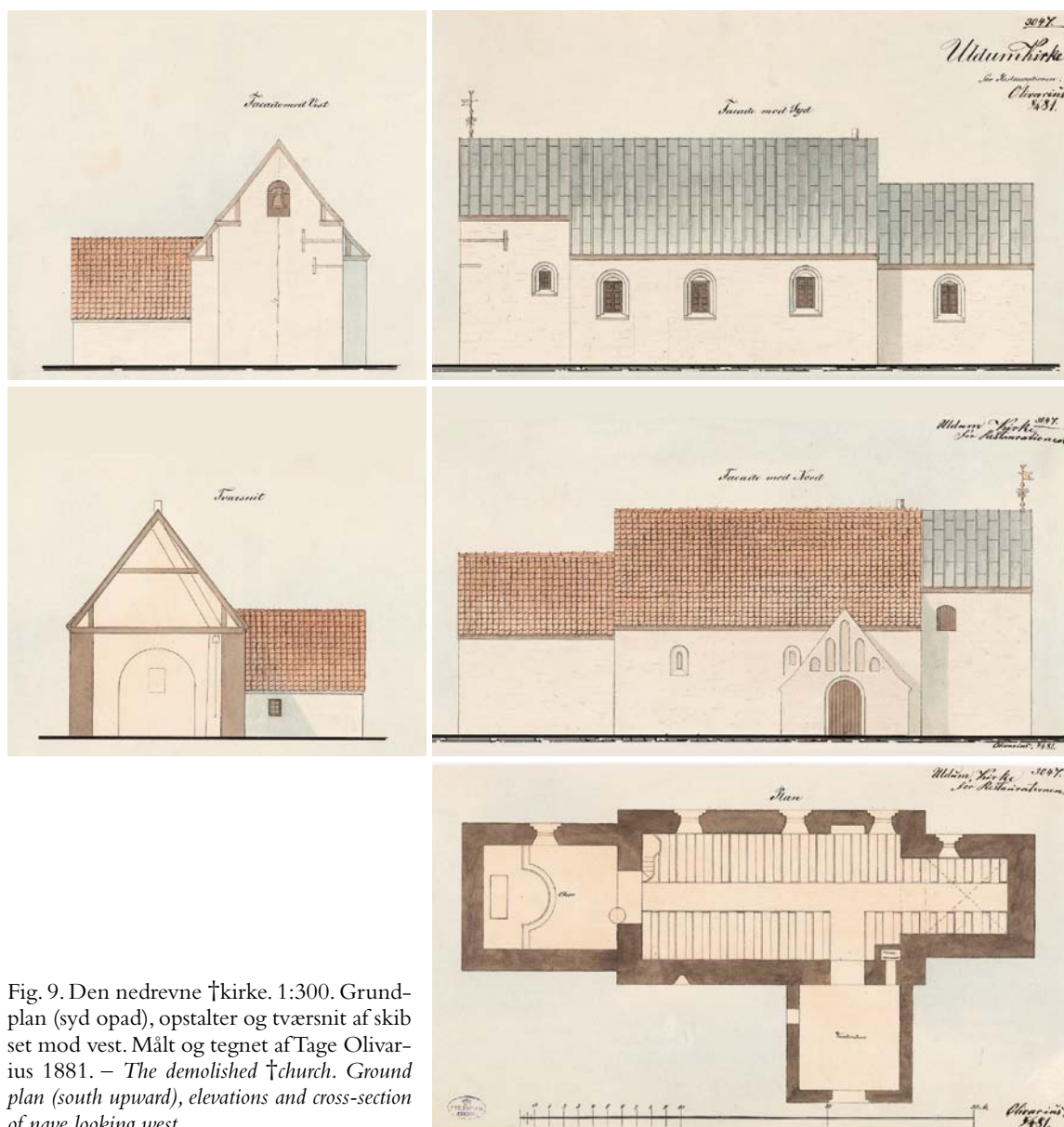

Fig. 9. Den nedrevne $\dagger$ kirke. 1:300. Grundplan (syd opad), opstalter og tværsnit af skib set mod vest. Målt og tegnet af Tage Olivarius 1881. — The demolished $\dagger$ church. Ground plan (south upward), elevations and cross-section of nave looking west.

Beslutningen om en ny kirke. 1880 og 1881 opregnedes adskillige arbejder, der skulle udføres både ude og inde: Blytaget skulle omlægges, skibets tagværk istandsættes og våbenhuset bygges om, ligesom nye, store støbejernsvinduer skulle indsættes, heraf to i nordsiden.⁷ Men ambitionerne gik dog i en anden retning. Sognet var i vækst, og der var planer om en jernbane; en ny kirke var opført i Langskov og en anden på vej i Grejs. Arkitekt Tage Olivarius opmålte i april

1881 den gamle kirke, og beslutningen om dens afløser blev truffet ved et provstesyn 12. juni 1882. Den middelalderlige kirke var brøstfældig og for lille, og 'i arkitektonisk henseende' havde den ikke 'noget værd'.⁷

Overslaget til en ny kirke, tegnet af Tage Olivarius, blev godkendt af ministeriet 12. dec. 1882. Og nedbrydningen af den gamle kirke, der var bortliciteret til en mand i Engum, var i fuld gang i det tidlige forår 1883.²⁶

Fig. 10. Indre set mod øst o. 1900. – Interior looking east c. 1900.

INVENTAR

Oversigt. En stor del af inventaret er overført fra den gamle kirke. Ældst er, som så ofte, den romanske granitfont. Af kirkens (†)gotiske fløjaltertavle fra o. 1500 er bevaret midtskabets rammeværk med bagklædning og sidefløjenes apostelfigurer samt nogle barokke tilføjelser. Den egenartede kalk og dens enkle disk lader sig næppe datere nærmere end til 14–1500-tallet, og det sydtyske dåbsfad stammer nok fra o. 1550–75, men er først kommet til kirken efter o. 1700. Prædikestolen fra o. 1675 har store figurer af Kristus og evangelisterne, alterstagerne i (sjældnen) empirestil er anskaffet 1839, og en oblatæske fra 1862 skyldes Erik Christensen Lind i Horsens.

Som alterprydelse i den nybyggede kirke tjener et maleri, Kristi Opstandelse, malet efter Carl Blochs maleri fra 1877 i Skt. Jakobs Kirke i København. Og fra indflytningen 1883 stammer også altersranken og de nygotiske stolestader.

Farvesætning og istandsættelser. Siden 1926 står stoleværket og det øvrige inventar i blankt fyrretræ, prædikestolen dog med farver fra 1935, der skyldes Richard Werlin, Frederiksværk.

Et kirkesyn fra o. 1700 giver et mistrøstigt billede af den gamle kirkes inventar. †Alterbordet var brøstfældigt, og der var ikke noget alterklæde eller havde

været det i mands minde. (†)Altertavlen var gammel og papistisk men 'kunne passere, når den blot blev malet'. †Alterstagerne var i stykker, fonten savnede 'fad og dække', og prædikestolen var ganske forfalden og 'vil af ny forfærdiges'. Af stoleværket, der bar årstallet 1675, var adskillige stole 'neder i kirken ganske borte'.

Herefter blev altertavlen o. 1700–25 (som i annekskirken Langskov) moderniseret, idet den blev kronet af en topgavl i akantusbarok, mens †storfigurerne erstattedes af et ottesidet †maleri med udskårne engle hoveder i hjørnerne. Dette må være anledningen til, at både Langskov og Uldum kirker 1759 kaldes 'smukt prydede'.²⁷ 1793 konstaterede synet, at staderne nylig var blevet malet, og o. 1845 blev altertavlens maleri erstattet af et †nyt visende Emmaus.

Synsprotokollen fra 1862 giver en minutøs beskrivelse af det gamle inventar herunder stolestaderne, som udgjordes af 2×15 stole i skibet, mens der i koret var syv og i tårnet elleve (jf. fig. 9).

I den ny kirke fik inventaret en mørk bemaling, den gamle altertavles apostle blev bejdsede og opsat højt ved tagstolen (jf. fig. 10), mens dens midtskab og dets barokke tilføjelser havnede på kirkens loft. Ved kirkejubilæet 1923 blev apostlene taget ned og stafferet, inden de blev opsat på konsoller i koret flankerende altertavlen. De blev atter malede o. 1968 og er siden 2009 henlagt på præsteboligens loft.

Fig. 11. Indre set mod øst. Foto Arnold Mikkelsen 2014. – Interior looking east.

Alterbordet er et nyere panelværk, 66×188 cm, 96 cm højt. Det er nu på tre sider dækket af et nyere uldvævet *antependium* med sparremønster i blå, gråt og hvidt. Den nedrevne kirkes $\dagger$ alterbord var o. 1700 muret og forsynet med panel 'rundtenom'; murværket var 'ganske brøstfældigt'.²⁸ 1862 var bordet af 'røde mursten beklædt med brædder', og det stod helt op imod østvæggen. Det var 2 alen 9 tommer langt og 1 alen 14 tommer bredt, højden 1 alen 6 tommer.²⁹

$\dagger$ Alterklæder. O. 1700 fandtes intet klæde 'og har heller ikke i mands minde været'.²⁸ 1806 var 'forklædet' anstændigt,¹¹ mens det 1828 ikke duede.¹¹ 1914 henstilledes, at klædet skulle fornys og erstattes med et af silkeplys; det skete først 1923.

Som *alterprydelse* tjener et stort *maleri* af Kristi Opstandelse (fig. 13), udført 1883 efter Carl Blochs maleri fra 1877 i Skt. Jakobs Kirke i København.³⁰ Kristus, i et forklaret lys, går med løftede arme ud af klippegraven og træder dens

dæksten under fode, mens to engle knæler betaget ved siderne. Maleriet har profileret ramme i blank eg med bosseprydede hjørneklodser, og på et fodstykke er malet med gyldne versaler: »Død hvor er din Braad, Helvede hvor er din Pine«. En istandsættelse er foretaget 2009.

Den tidligere ($\dagger$)altertavle var en sengotisk fløjaltertavle fra o. 1500, der blev moderniseret o. 1700–25, o. 1845 og 1873, og hvis rester nu findes dels i kirkerummet, dels på loftet og dels på præsteboligens loft.

Af den oprindelige tavle er bevaret midtskabets rammeværk med bagklædning, 172×132 cm, og tolv apostelfigurer fra sidefløjene.³¹ *Apostlene* (fig. 14–19) er ca. 56 cm høje, alle iført fodsids kjortel og kappe og næsten alle med frodigt hår og skæg. Apostlene er barfodede, en del af attributterne er de gamle, andre fornyede; rækkefølgen kendes ikke: 1) (Fig. 14) Judas Taddæus stående med køllen sat i jorden foran sig og hænderne hvilende på

Fig. 12. Indre set mod vest med orgelpulpitur fra 2004. – Interior looking west with organ loft from 2004.

dens hoved. 2) (Fig. 15) Andreas med skråkorset under armen og holdende en opslået bog i hænderne foran brystet. 3) (Fig. 16) Jakob den Ældre med stor pilgrimshat holdende sin vandringsstav i form af et kors foran sig. 4) (Fig. 17) Johannes, skæglos, holder kalken i venstre hånd og velsigner den med sin højre. 5) (Fig. 18) Mattias, der har sat øksen i jorden og holder dens hoved med begge hænder. 6) (Fig. 19) Bartolomæus, der løfter kniven i sin venstre hånd og holder en lukket bog i den højre. 7) Peter med en stor nøgle i højre hånd og en bog under venstre arm. 8) Uidentificeret med klokke og knivskede ved bæltet, en (ny) morgenstjerne i venstre hånd og den højre løftet foran brystet. 9) Filip med kroppen drejet op mod venstre, højre hånd er lagt imod brystet, og den venstre bærer korset. 10) Uidentificeret, læsende, vist flenskaldet med nyt spyd i sin højre hånd og bogen i den venstre. 11) Mattæus, skæglos og med pagehår, holdende en hellebard i sin venstre hånd, mens den højre bærer en opslået bog. 12) Uiden-

tificeret, holdende en ny hellebard i sin højre hånd, mens han løfter op i kappen med den venstre.

Ved moderniseringen o. 1700–25 kasserede man midtskabets *†storfigurer* og indsatte i stedet et ottekantet *†maleri*, i hvis hjørner der anbragtes store englehoveder (fig. 21). Yderligere fik midtskabet en *topgavl* (fig. 20) af storakantus omkring et skriftfelt i laurbærkrans og et englehoved. Et hul øverst har tjent til fæstnelse af en *†topfigur* i skikkelse af et lam. Tilføjelserne er af nåletræ.

Efter at maleriet fra o. 1700–25 var blevet udskiftet o. 1845 med et nyt *†maleri* af Emmaus (jf. ndf.),³² indsatte man 1873 i stedet et *krucifiks* (fig. 25), der nærmest er af baroktype, og som nu er opsat højt over korindgangen. Figuren hænger dybt i armene, hovedet er let sænket imod venstre skulder og benene strakt med højre fod lagt over den venstre. En stor flettet tornekrone hviler på hovedet, hår og fuldskæg fremtræder halvlængt, og ansigtet synes afklaret i døden. Lændeklædet er kort med en snip ved venstre hofte,

Fig. 13. Altermaleri, 1883, Kristi Opstandelse, udført efter Carl Blochs maleri fra 1877 i Sankt Jakobs Kirke i København (s. 2197). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Altarpainting, 1883, The Resurrection of Christ, after Carl Bloch's painting from 1877 in the Sankt Jakob Church in Copenhagen.*

og hænderne er knuget om naglerne; korset har trekloverender.

Apostlene står med cremede farver og lidt forgyldning fra o. 1968, krucifikset sortbejdet med en smule guld, og det gotiske midtskab og dets barokke tilføjelser har en lys ådring og lidt guld fra 1873, hvori man på bagklædningen ser 'aftryk'

efter krucifikset. I topgavlens felt er siden 1873 malet en triskele.

Der er en måske ikke tilfældig lighed mellem altertavlerne i Uldum og Langskov og mellem de moderniseringer, de har fået. I Langskov kan man således se en tilsvarende men fuldt bevaret tavle også med barokt topstykke (s. 2225 med fig. 14).

Fig. 14–16. Apostlene Judas Taddæus, Andreas og Jakob den Ældre fra (†)altertavle o. 1500 (s. 2197–98). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *The apostles Thaddæus (Jude), Andrew and James the Elder, from the (†)altarpiece, c. 1500.*

O. 1670 blev tavlen beskrevet som 'gammel med papistiske billeder og tvende låger'.²⁸ 2005 konstaterede man på skabet ingen ældre farvespor end lidt rødt, sort og forgyldning fra opudsningen o. 1700–25.

1862 blev tavlen grundigt beskrevet i kirkens synsprotokol. 'Hovedtavlen' rummede, som det fremgår, et †maleri fra o. 1845, Emmaus, der viste Herren iført en rød kjortel netop i det øjeblik, 'da han med opløftede øjne velsigner brødet'. Disciplen til højre, der var ældre, pegede på sit bryst og var iført en brun dragt. På det duede bord stod et fad, og hængelæderne bag scenen

var trukket til side, så man i baggrunden så bjerge og en by, måske Jerusalem. Maleriet var indfattet af en forgyldt ramme, hvis hjørner udgjordes af englehoveder, og dets fodstykke (†predellaen) bar indskriften: »Og det skete, da han sad med dem til bords« (Luk. 24, 30–31).

Over billedet var der et 'udskåret træarbejde' (topgavlen), der var malet i forskellige farver, og som citerede ordene »Se det Guds Lam, som bar Verdens Synd« (Joh. 1,29). Hver af sidefløjene, der kunne lukkes som skabsdøre, var delt i to rum, og i hvert af disse var anbragt tre af apostlene, udskårne i træ, hvidmalede og forsynet

Fig. 17-19. Apostlene Johannes, Mattias og Bartolomæus fra (†)altertavle o. 1500 (s. 2198). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *The apostles John, Matthias and Bartholomew from the (†)altarpiece, c. 1500.*

med de sædvanlige ‘emblemer’. Navnet for hver enkelt var malet nedenunder med gyldne bogstaver.²⁹

1871 bestemte kirkesynet, at et krucifiks skulle anbringes med passende baggrund i altertavlens midte. Kirkeværgerne omgik imidlertid dette ved blot at male et kors. Men det blev kasseret af næste års syn, og i stedet anbragte man 1873 det nævnte krucifiks i midtskabet og malede med egetræsådring.⁷ Og med kirkens nybygning 1883 blev tavlen nedtaget og adsplittet. Krucifikset fik sin nuværende bejdsning og plads over korbuen, mens apostlene blev underkastet samme svært-

ning og opsat på konsoller i skibet højt oppe ved den åbne tagstol (jf. fig. 10). Endelig satte man tavlens midtskab og topstykke bag orglet og siden på loftet. 1921 var der overvejelse om at genbruge skabet som præsterækketavle.

Forud for jubilæet 1923 tog man apostlene ned, lod dem nymale ved dekorationsmaler Richard Werlin, Frederiksværk,³³ og derpå opsætte på korvæggene med seks i hver side flankerende altertavlen. Apostlene fik deres nuværende pastelfarver o. 1968 og hang i koret indtil 2009, da de blev nedtaget og henlagt på den tidligere præsteboligs loft.

Fig. 20. Topgavl fra o. 1725, tilføjelse til (†)altertavle fra o. 1500 (s. 2198). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Top piece from c. 1725, addition to (†)altarpiece from c. 1500.*

Altersølv (fig. 22) består af dele fra forskellig tid. Kalken, 18 cm høj, er gotisk fra 1400-tallet med fornyet bæger fra 1879.⁷ Foden udgøres nu alene af seks tynde tunger, idet den har mistet standkant og -plade og derfor står ejendommeligt på tå. På en af tungerne findes et skjold med tre skraverede felter, to kvadratiske foroven og et tilspidsende forneden. Skaffleddene er sekssidede, knoppen gotisk med seks tunger både på over- og undersiden samt mellemfaldende bladrossetter. Bægeret er glat med hældetud. Stempler savnes, ligeledes på *disken*, tværmål 12 cm, der må være lidt yngre end kalken, måske fra 1500-tallet. Den har på fanen et lille cirkelkors.

Skjoldets felter kan have været indlagt med farvet glas eller emalje, der tydeliggjorde læsningen. Felternes fordeling antyder, at skjoldet kan have tilhørt slægten Skeel, der ejede Låge i 1400-tallet. Forholdet er dog næppe så enkelt, idet kirkens gamle *†*kalk må være gået til i 1600-tallet (jf. her-efter).

Fig. 21. Sidestykker til midtskab i (†)altertavle fra o. 1500 med tilføjelser fra o. 1725. Man ser rester af indfatningen til et ottesidet *†*maleri fra o. 1725 og tilhørende englehoveder i hjørnerne (s. 2198). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Side pieces for the central cabinet in the (†)altarpiece from c. 1500 with additions from c. 1725. Remains of the framing of an octagonal *†*painting from c. 1725 and related angels' heads in the corner can be seen.*

Fig. 22. Altersølv, 14-1500-tallet med tredelt, stiliseret våben muligvis for slægten Skeel (s. 2202). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – Altar plate, 14-1500s, with threefold stylized arms, possibly of the Skeel family.

†*Altersølv*. 1676 havde kirken kalk og disk af tin,²² ligeledes i 1700-tallet.¹⁵

En *oblatæske* (fig. 23) fra 1862 er udført af Erik Christensen Lind i Horsens (virksom 1839-76).³⁴ Den er oval med udbugende sider, der indeles af fire tynde ribber, som fortsætter op på det hvælvede låg og samles i en lille knop øverst. Under bunden guldsmedens stempel (*Bøje* nr. 6242). †*Alterkander*. 1700 anskaffede man en ny tinflaske på to pletter til vinen.²⁸ 1856 blev en kande af tin udskiftet med en af sort 'københavns porcelæn'.⁷

Sygesæt, 1809, leveret af Nicolai Brandt i Horsens.³⁵ *Kalken*, 7,5 cm høj, har cirkulær fod, konkave skaffled, linseformet knop og halvkuglebæger med 'læbe'. Under foden ses guldsmedens stempel (*Bøje* nr. 6193) samt sikkerhedsgraving. *Disk*en, tværmål 6 cm, er glat. En *vinflaske*, der

Fig. 23 Oblatæske, 1862, udført af Erik Christensen Lind i Horsens (s. 2203). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – Wafel box, 1862, by Erik Christensen Lind, Horsens.

passer ned i bægeret, er nyere, ligeledes et futteral af sort imiteret læder. 1809 blev 'et smukt sygesæt' bekostet af Uldum og Langskov sogne.¹¹

†*Sygesæt*. 1615 indkøbtes en tinflaske til messevin,⁸ o. 1700 var sættet af tin,²⁸ og 1808 pålagde synet sognet, at man anskaffede en 'syge- og berettelseskalk og -disk' af sølv sammen med anneksets kirkeejer i stedet for det eksisterende af tin og messing.¹¹

Alterstagerne (fig. 24), fra 1839,³⁶ er i flot empiriestil, 43 cm høje. Den kraftige fod har form af en pyramidestub med konkave sider, hvorover et lille konkavt led danner overgang til et højt cylinder-skæft med flad lyseskål. 1679 havde kirken †*alterstager* af træ.²² O. 1700 manglede et sæt alterstager af 'hvid malm' begge 'noget på den øverste plade'.²⁸

†*Messehagler*. 1679 var hagelen af rød blommet fløj med sølvkors bagpå.²² Det er vel den samme, der o. 1700 sagdes at være 'af rødt stof med baldyret kors af guld og silke'.²⁸ 1806 var hagelen pjaltet og ubrugelig,¹¹ 1828 manglede kirken messeklæder,¹¹ og 1860 indkøbtes en ny hagel af rødt silkefløj med kors af guldbrokade og forsynet med ægte guldguloner.⁷

Alterskranken er fra 1883, halvcirkulær med seks-sidede stivere og håndliste i blank, ferniseret fyr.

Fig. 24. Alterstager, 1839 (s. 2204). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Altar candlesticks, 1839.*

Fig. 25. Krucifiks fra 1873, tilføjelse til (†)altertavle fra o. 1500 (s. 2198). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Crucifix from 1873, addition to altarpiece from c. 1500.*

†*Alterskranken*. 1685 betaltes for en egebjælke (til at knæle på) ved alteret,²² og 1791 var knæfaldet 'mange steder borte'.³⁷ 1862 var skranken 'lige' og havde kun plads til ni knælende personer.²⁹ 1881 havde den halvcirkulært fremspring (jf. fig. 9).

Døbefont (fig. 27), romansk af rødlig granit, 96 cm høj.³⁸ Foden udgør en baseagtig pyramidestub med fire skæggede mandshoveder, hvormed der slynger sig et tyndt omløbende bånd, der hænger lidt imellem dem. En attisk profil danner overgang til den halvkugleformede, glatte kumme, tværmål 66 cm. Fordybningen er harmonisk, og overfladen har pletter af kalk. 1862 stod fonten ved nordre side af koret, 'lidt fra alteret',²⁹ 1881 ved korbuens nordside (jf. fig. 9) og nu i skibets nordøstre hjørne.

Dåbsfæde. 1) (Fig. 26), o. 1550–75, sydtysk, af drevet messing, tværmål 74 cm. I bunden en stærkt udpudset fremstilling af Syndefaldet i et slynget rankeværk, der gentages på fanen som baggrund

for springende hjorte. Et lignende fad findes i Store Fuglede Kirke (DK Holbæk 1623). Da fonten o. 1700 var 'uden fad og dække', må fadet først senere være kommet til kirken.²⁸ 1854 blev 'hullet' i dåbsfadets bund loddet.⁷ 2) 1997, af sølv, tværmål 57 cm, glat med cirkelkors i bunden. På undersiden læses med skriveskrift: »Skænket til Uldum Kirke 1997 af Valdemar og Laura Pedersen, Langer«. Her er fadet også mærket »Rimer Håndarbejde Måløv Danmark«. En *dåbskande* er skænket ved kirkejubilæet 1933 af lærerinde Astrid Kristensen til minde om forældrene Gjertrud og Kr. Kristensen, Hesselballe. Den er af sølv, 30 cm høj, med svunget, glat korpus og utydeligt stempel på foden. En emaljeret *†dåbskande* var også nyere.³⁹

En mulig *†piscina* i den gamle kirke nævnes 1862. Den omtales som en fordybning i korets sydvæg lige over for alterskranken.²⁹

Korbuekrucifiks (fig. 25), 1873, se (†)altertavle.

Prædikestol (fig. 29), o. 1675, i fem fag med stående figurer af Kristus og de fire evangelister, der på hjørnerne kantes af hængende frugtornamenter. Kristus er vist som *Salvator Mundi* (Verdens Frelser) med korsgloben i sin venstre hånd og den højre hævet velsignende (fig. 28). Som evangelisterne, der står med deres bøger (jf. fig. 28), er hans krop let svajet, og de svungne, folderige gevandter når ned til de bare fødder. Til figurerne knytter sig, på den glatte frise, fremspring med små relieffer af evangelisternes respektive symbolvæsener og – over Kristus – et lam. I stedet for postament har prædikestolen et profileret fodstykke, og overgangen til frisen formidles af en vulst med flammeliste. Under hjørnerne hænger drueklaser, der for en del er fornyede ligesom hængestykkerne, som udgøres af frugtbundter. En *læsepult* med Jesumonogram samt alfa og omega er fra 1883.

Prædikestolen står i skibets sydøsthjørne på en bærrestolpe, der som opgangen langs triumfmuren er fra 1883. Den ottesidede *himmel* ovenover har glat frise og en profileret kronliste, hvorover der hæver sig udsavede, gennembrudte topstykker med englehoved. Under hjørnerne afslutter små hængeskiver, som flankerer hængestykker i stil med topstykkerne (ét fornyet). Loftet er glat med en stor central flammeroset, hvorfra der hænger en Helligåndsdue.

Fig. 26. Dåbsfad, o. 1550-75, sydtysk (s. 2204). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Baptismal dish, c. 1550-75, southern German.*

Bemalingen er fra 1935 og skyldes Richard Werlin, Frederiksværk. Figurerne står grå imod

Fig. 27. Døbefont, romansk af granit (s. 2204). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Font, Romanesque, of granite.*

Fig. 28. Kristus som Verdens Frelser og evangelisten Lukas. Udsnit af prædikestol fra o. 1675 (s. 2205). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Christ as Redeemer of the World and the evangelist Luke. Detail of pulpit from c. 1675.*

en mørklilla tone, der også danner bund for friserne. Endvidere er anvendt blå, grønt og lidt forgyldning samt grå marmorering på de nyere dele. Under en egetræsfarve (fra 1873?) er 1921 konstateret blå, hvidgråt, gult og forgyldning. O.

1700 var 'prædikestolen med trappe og alt ganske forfalden og vil af ny forfærdiges'.²⁸ Den stod

Fig. 29. Prædikestol, o. 1675 (s. 2205). Foto Arnold Mikkelsen. – *Pulpit, c. 1675.*

1881 tilsvarende i den gamle kirke med opgang ad en svingtrappe fra koret (jf. fig. 9).

Stolestaderne er fra 1883, nygotiske med fyldingsgavle, der har trepas og rudimentære arm-læn. Staderne står siden 1926 i blankt fyrretræ.

†*Stolestaderne* i den gamle kirke bar årstallet 1675 men kan til dels have været ældre. 1685 var fem stader vest for kirkedøren ganske ødelagte. Kirken købte derfor træ (med ryglægter), som Thomas Snedker brugte til nye stole.⁷ O. 1700 kunne stolene ifølge synet passere undtagen tre kvindestole og fire mandsstole 'neder udi kirken, som er ganske borte'.²⁸

Et stoleregister fra 1761 (jf. historisk indledning) opregner 23 mands- og 21 kvindestole, af hvilke præstegårdens havde låger; begge sognets hyrder 'forundes indgang udi hvilken stol de vil, hvor der findes rum'.⁵

1793 konstaterede kirkesynet, at man havde istandsat og malet stolene.¹¹ 1816 manglede 'de befalede bænke' i koret til skolebørnene, 'når de synger under gudstjenesten'.¹¹ 1855 fik kvindestolene rygstød,⁷ og 1862 giver synsprotokollen en udførlig beskrivelse af staderne. Skibet havde 15 stader i hver side, mens der i koret var syv og i tårnet elleve, alle nummererede.⁴⁰ Bortset fra et par stole i tårnet savnede stolene låger og havde kun rygstød i form af en lægte. Gavlene var alle udskårne, 'dog uden kunst', og udskæringerne var ikke ens. På de seks nederste gavle i skibet læstes »A.N. 86« (1686?), på fem i tårnet »IHS« og på en låge bagest i tårnrummet »Karen Terkildsdatter« (jf. gravsten). De to flankerende gavle bar årstallet »1675«, og stolen regnedes for præstegårdens. Til alle stole hørte fodskamler, til mændenes *†hatteknager*, og når løse bænke tilsattes, rummede kirken plads til ca. 180 mennesker.²⁹ 1867 ønskedes stoleværket fornyet,⁷ og 1881 var staderne i koret borte (jf. fig. 9).

O. 1700 var *†skrifte-* og *prætestolen* noget løs 'og vil fæstes, er ellers forsvarlig nogenlunde'.²⁸ 1879 ønskedes den fjernet.⁷ O. 1700 var *†degnestolen* gammel og brøstfældig.²⁸ 1823 havde det regnet ned både på alteret og på degnens stol, der 1859 blev 'fastgjort', og som 1879 ønskedes fjernet.⁷

O. 1700 nævnes en fyrretræs *†kiste* uden 'hænger og lås'.²⁸ 1862 fandtes ved indgangen i skibet

en *†pengeblok* af træ beslået med jern og forsynet med hængelås.²⁹ O. 1700 udgjordes en *†klingpung* for de fattige af 'en gammel læderpung'.²⁸

†*Dørfloje*. 1700 var en gammel *†kirkedør* vel beslået med stærk lås. Også våbenhusets dørfloj var god og forsvarlig nok 'med lås uden nøgle' (?).²⁸

Orgel (jf. fig. 12), 2004, med 17 stemmer, to manualer og pedal, bygget af Bruno Christensen & Sønner, Terkelsbøl. Disposition (forberedt til 20 stemmer): Hovedværk: Principal 8', Rørflojte 8', Oktav 4', Koppelflojte 4', Quint 2²/₃', Gemshorn 2', Terz 1³/₅', Mixtur IV, (Trompet 8'). Svelleværk: Gedakt 8', Fugara 8', Traversflojte 4', Principal 2', Quint 1¹/₃', (Obo 8'). Pedal: Subbas 16', Oktav 8', Gedakt 8', Quintatøn 4', (Fagot 16'). Kopler: SV-HV, HV-P, SV-P. Mekanisk aktion, sløjfevindlader. Orgelhuset, af kalkarfy, er tegnet af Gert Madsen. På samtidigt vestpulpitur, tegnet af samme arkitekt. Spillebordet er fritstående, med østvendt klaviatur.⁴¹

**Orgler*. 1) 1899,⁴² med to stemmer, leveret af Joh. P. Andresen & Co, Ringkøbing.⁴³ Disposition: Gedackt 8', Principal 4'. Mekanisk aktion, sløjfevindlade. To kile-pumpebælge og én parallel-magasinbælg. Pumpebælgene kunne oprindeligt trækkes af den spillende eller betjenes manuelt af en kalkant. Attrappiber af sølvbronzeret træ. Orglet, der oprindeligt var egetræsådet, anskaffedes for indsamlede midler.¹⁵ På pulpitur i tårnrummet. Instrumentet stod 1947-85 i Vile Kirke, Viborg Amt. Nu i privateje.⁴⁴

2) 1946, med syv stemmer, ét manual og pedal, bygget af Th. Frobenius & Co., Kgs. Lyngby. På pulpitur i tårnrummet. Siden 2004 i Nørager Kirke, Randers Amt.⁴⁵

Salmenummertavler, 1883, fem ens i blankt fyrretræ, 103×62 cm, i stil med stolestaderne og indrettet til skydenumre.

En *præsterækketavle* fra 1946, 100×180 cm, har smal ramme med små kvadrater og anfører præsterne med hvide versaler på sort bund under overskriften »Præster ved Uldum Kirke«. Opsat i tårnrummet over indgangen til skibet.

Seks *lysekroner* er fra 1972. De har afløst to fra 1907, der nu er på præsteboligens loft. 1862 nævnes i koret en 'vinget' *†lysekrone* af glas til fire lys.²⁹

Fig. 30. Klokke, 1754, støbt af Johan Bartold Holtzmann i København (s. 2209). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Bell, 1754, founded by Johan Bartold Holtzmann in Copenhagen.*

†*Ligbærer*. 1679 nævnes en bære,²² og o. 1700 kaldte synet børen 'dygtig nok'.²⁸

Klokke (fig. 30), 1754, tværmål 79 cm, med profilering ved overgangen til slagringen og et versalbånd mellem bladbortter om halsen: »Me fecit Iohan Bartold Holtzmann Hafniae 1754. Soli Deo Gloria« (Mig gjorde Johan Bartold Holtzmann i København 1754. Gud alene æren). Holtzmann var øjensynlig mester på Gjethuset og støbte foruden kanoner også klokker til en lang række kirker især på Sjælland, således 1725 til slotskirken på Fredensborg (*DK Frborg* 850).⁴⁶ Ophængt i slyngebom. *Klokkestol* af fyr fra 1883.

†*Klokker*. 1) Ved klokkeskatten 1528-29 afleverede kirken en klokke, der 'med jernfang' vejede 1 skippund og 4 lispund (jf. s. 1018-19).⁴⁷ 2) 1615 blev klokken aksel repareret,⁸ og o. 1700 kaldtes den mådelig, og gav en lyd, 'som om den havde en sprække'.²⁸

GRAVMINDER

En *mindetavle* over tjenestekarl Peder Frandsen (Rytter), *30. nov. 1737 i Tyrsting, †1. april 1810 i Uldum, er 1949 opsat på våbenhusets sydvæg og markerer ham som en af de førende i bevægelsen 'De stærke jyder'. Grå kalksten, 60×40 cm, med indhugget antikvaskrift, der afsluttes med ordene: »Du skal tænke paa Evigheden«. ¹⁵

†*Epitafier*. 1) O. 1632, kalkmalet på nordvæggen i den gamle kirke og tilhørende præsten Bartholin Severin (Bertel Sørensen) Krogh, der virkede 1618-32.⁴⁸ 2) Af uvis alder og over ukendte. 1812 hang epitafiet 'inden for kirkedøren' og burde undersøges af sikkerhedshensyn.¹¹

Gravsten. 1) (Fig. 31), o. 1675, over ukendt ægtepar. Grå kalksten, 196×105 cm, med næsten udslidt gravskrift (reliefversaler) i en stor portal med trekløverbue, der bæres af joniske pilastre med glat plint og delvis udfyldt kannelering. På skriftfeltet under buen står den opstandne Frelser med sejrspanen, mens to romerske soldater ligger ved hans fødder; alt meget slidt. Under skriftfeltet er der udhugget to bomærkeskjolde, hans (tv.) er udslidt, mens hendes efter sædvane rummer et Jesumonogram. I stenens hjørner medaljoner med gnidrede evangelister, der sidder med deres bøger og symbolvæsener. Foroven ses (tv.) Mattæus og Markus, forneden Lukas og Johannes. 1883 læstes på stenen citat fra Joh. 11. Den lå da i den gamle kirkes midtskib i forlængelse af nr. 2.²⁵ O. 1970 omtales den som en 'udslidt baroksten' på kirkegården. Nu i tårnrummet imod østvæggen nord for døren.

2) (Fig. 32), o. 1706, »Her neden for er lagt til Legemets Hvile dend Hæderbaaren Gud og Dydelsskende Matrone sal(ig) Karen Terkelsdatter« (jf. †stolestader), *1631 i Ølsted Præstegård, †29. marts 1706 i sit 75. år i Uldum. Hun havde været i ægteskab med tre »ærværdige, meget hæderlige og vellærde Sognepræster, nu salige Mænd, først H(er) Anders Nielsson Harslev til Rye og Sonnerup Meenigheder i Sædland i 11 Aar, dernæst H(er) Elias Sørenssøn Lind til samme Sogner i to Aar og sidst H(er) Jens Vandel til Ullum og Langskov Meenigheder i 31 Aar«. Hun levede med alle tre uden livsarvinger.

Fig. 31. Gravsten nr. 1, o. 1675, over ukendt ægtepar (s. 2209). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Tombstone, c. 1675, of unknown deceased.*

Rød kalksten, 114×86 cm, helt dækket af indhugget versalskrift (enkelte begyndelsesbogstaver i kursiv) og indledt med citat fra: »Psalm: 84. v.11. En Dag i dine Forgaarde er bedre end ellers Tusinde ...«. Stenen lå midt i den gamle kirkes skib i forlængelse af nr. 1.²⁵ Nu indmuret i tårnrummets sydvæg.

Gravfliser. 1) (Fig. 33), o. 1803, over »Degnens Moder« Maren Peders Datter, ★1715, †1803 i Uldum 88 år (gammel). Rødlig kalksten, 40×45 cm, med indhugget skriveskrift. I tårnrummets gulv.

2) O. 1821, over Birgitte Marie Michels D(at-ter), ★1756, †1822 i Uldum 66 år gammel. Grå kalksten, 40×45 cm, med indhugget skriveskrift. Sammesteds.

3) O. 1824, over sogneegn L. Jørgensen, ★... maj 17..., †1824 i Uldum 73 år gammel. Som nr. 2 og sammesteds.

Begravelser. 1) 1677 havde kirkeværgen (sognepræst) Jens Wandel begravet sin søster i koret uden at betale for det, idet han mente, at det var hendes mand Peder Michelsen, som skulle betale. Endnu 1680 var der tvist om betaling for begravelsen, der fandtes midt for alteret. Siden ligets nedsættelse var den kun dækket med løse fjæle (brædder) og nogle jordtørv, 'som kunne forårsage en ulykke for dem, der skal op til alteret'.²²

2) I 1700-tallet lod kirkeejerne på Hvolgård indrette en †begravelse i kirken, hvortil Marius Hansen 1927 bemærker, at den nok nød mest og bedst fra deres side.⁴⁹

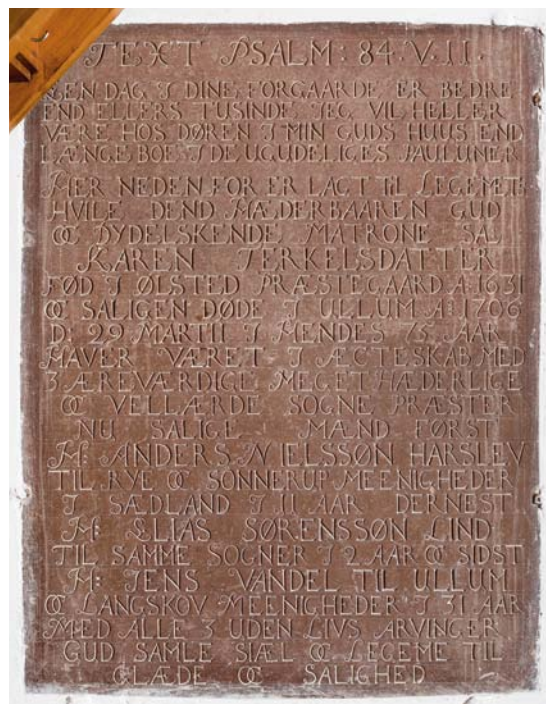

Fig. 32. Gravsten nr. 2, o. 1706, over Karen Terkelsdatter, der havde været i ægteskab med tre 'ærværdige, meget hæderlige og vellærde' sognepræster (s. 2209). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – *Tombstone, c. 1706, of Karen Terkelsdatter, who had been married to three 'honourable, highly distinguished and learned' incumbents.*

Fig. 33. Gravflise nr. 1, o. 1803, over 'degnens moder', Maren Pedersdatter (s. 2210). Foto Arnold Mikkelsen 2014. – Tomb slab, c. 1803, of the 'mother of the parish clerk', Maren Pedersdatter.

Kirkegårdsmonumenter. 1) 1806, over »MP«, *1777 i Torste, †9. okt. 1806 i KH. Han var i ægteskab med »S:A:S« og avlede tre sønner og tre døtre. Såkaldt bondegravsten af rødlig granit, cylindrisk med plint og indhugget versalskrift. På hovedenden er udhugget et englehoved, og på fodenden er indhugget et timeglas. Et tilsvarende afslutter gravskriften. Stenen ligger på en sokkel af brosten på kirkegårdens sydlige del. Lignende sten findes bl.a. i Øster Snede (s. 2077, nr. 3) og Vindelev (s. 2260).

2) O. 1800, over »s(a)l(ig) gudfr(ryg(tig) Kierstine Nielsdat(ter) fød og død i Uldum«. Rødlig granit, 87×40/36 cm, med Jesumonogram over den indhuggede versalskrift. Den kantes af en smal kant med konvekse indskæringer i hjørnerne. Stenen er siden 1963 indmuret udvendig i skibets nordøstre hjørne.

3) 1856, over agtværdig kone Kiersten Eliasdatter, *7. nov. 1799 i Hjernved, †8. marts 1856, gift 1828 med kromand Chr. N. Rosendahl i Uldum. Hun var moder til seks børn, »hvoraf 3 modtage hende hisset og de tre efterladte med mig dybt savne den ømme Moder og kærlige Hustru«. Støbejernskors, 96 cm højt, med antikvaskrift, trekløverender og cirkulær udvidelse af stammen til indskrift. Nord for tårnet.

4) (Fig. 34), o. 1860, over Jens Ludvig Frederik Bagger, *29. marts 1813, kaldet til sognepræst for Uldum og Langskov sogne 5. maj 1859, †29. okt. 1860. »Denne Steen er reist ham af en stor Deel af Pastoratets Beboere«.

Stele af sandsten med afstumpet, kronende kors, nu 162 cm høj. Indskrift på indfældet tavle af hvidt marmor med indhuggede versaler, hvortil hører citat fra Kol. 3,14. Postamentet prydes af en guirlande mellem rosetter, og topstykkets gavlkantes af akroterier med akantusdekoration. På gravsted nord for tårnet.

5) O. 1861, over Iohanna Maria Rosendahl, *10. febr. 1791 i Brokjerret i Hjortlund Sogn, †13. juli 1861 i Uldum. »Dette Gravminde er reist af C. N. Rosendahl« (jf. nr. 9). Sortmalet støbejernskors, 92 cm højt, med kursivindskrift, hvortil hører citat fra 1 Mos. 24,56. Korset har ender med gennembrudt bladværk, øverst på stammen ses et håndtryk, på dens nedre del en cirkulær udvidelse. Nord for tårnet.

6) O. 1864, over premierløjtnant og »Compagnicommandeur« i reserven Rasmus Rasmussen, *20. marts 1820 i Brahetrolleborg, såret ved Dybbøl 18. april, †10. maj 1864 i Flensborg. Glat stele, 246 cm høj, af grå kalksten med indhugget antikvaskrift (sortoptrukket). Under gravskriften anføres verset:

»Ynglinge i Plade,
Drenge klædt i Staal,
Mænd med faste Hjerter,
Det er Danmarks Maal«.

Nord for tårnet.

7) O. 1864, over Maren Christensen Rosendahl, *27. febr. 1860, †18. okt. 1864 sammesteds. Støbejernskors, 79 cm højt, med spidst afsluttede trekløverender og kursivskrift. I den øvre korsende ses et håndtryk, i de vandrette bladværk og forneden engel og lam. Nord for tårnet.

8) O. 1869, over Iohannes Elias Christensen Rosendahl, *21. febr. 1863 i Uldum, †4. sept. 1869 sammesteds. Støbejernskors, 83 cm højt, med enkle nygotiske ender og indskrift i versaler og antikva. På øvre korsarm en sommerfugl, på den nedre et anker. Nord for tårnet.

9) O. 1870, over Christen Nielsen Rosendahl, *4. jan. 1795 i Jernvedlund, †7. okt. 1870 i Ul-

dum. Støbejernskors, 100 cm højt, med versal- og antikvaskrift, trekløverender og på stammen en cirkulær udvidelse, hvorpå læses: »Velsignet være Dit Minde!«. Nord for tårnet.

10) O. 1891, over Niels Rosendahl, *24. marts 1867 i Uldum, †4. juni 1891 sammesteds. Som nr. 7. Nord for tårnet.

11) O. 1900, over ungkarl Peter Rosendahl, *3. marts 1874 i Uldum, †31. aug. 1900 sammesteds. Støbejernskors som nr. 7. Nord for tårnet.

Fig. 34. Kirkegårdsmonument nr. 4, o. 1860, over sognepræst Jens Ludvig Frederik Bagger. 'Rejst ham af en stor del af pastoratet beboere' (s. 2211). Foto Ebbe Nyborg 2015. – *Churchyard monument no. 4, c. 1860, to the incumbent Jens Ludvig Frederik Bagger. 'Erected for him by many of the residents of the pastorate'.*

KILDER OG HENVISNINGER

Vedr. arkivalier for Vejle Amt i almindelighed henvises til s. 56–58, vedr. litteratur og forkortelser til s. 59–62. Endvidere er benyttet:

Arkivalier. NM. *Håndskrifter*. Fr. Uldall, Om de danske landsbykirker I, 359–60 (1873, †kirke) og VI, 326–27 (1897, den nye kirke). – *Notesbøger*. Poul Jensen I, 24–25. – *Indberetninger*. M. Mortensen 1891 (kirkesølv); N. J. Termansen 1921 (inventar); Mogens Larsen 1974 (apostelfigurer); Kirsten Trampedach 2008 (vægflader). Avisudklip, Horsens Folkeblad 1883 (nedrivning af †kirke) og Vejle Amts Folkeblad 1973 (kirkedige).

Tegninger og opmålinger. NM. Opmåling af den nedbrudte †kirke ved Tage Olivarius 1881 (plan, snit og opstalter); tryk af plan og snit med forslag til orgelpulpitur ved Gert Madsen 2003. – I *kirkegårdskontoret*. Forslag til regulering og udvidelse af kirkegården ved Chr. Nielsen 1939.

Litteratur. Marius Hansen, »Sankt Peters Kirke i Langskov«, *ÅrbVejle* 1921, 125–73; samme, »Uldum gamle Kirke«, *ÅrbVejle* 1927, 161–202 (forkortet *Marius Hansen* 1927); samme, »Bidrag til Uldum og Langskov Sognes ældste Præstehistorie«, *ÅrbVejle* 1947, 102–14 (forkortet *Marius Hansen* 1947); Mogens Dalsgaard, Finn Esborg og Børge Haugstrup, *Uldum Kirke 1883–2008*, udgivet af menighedsrådet 2008 (22 s.).

Historisk indledning og bygningsbeskrivelse ved Niels Jørgen Poulsen, inventar og gravminder ved Ebbe Nyborg og orgler ved Ole Beuchert Olesen. Engelsk oversættelse ved James Manley, oversættelse fra latin ved Peter Zeeberg. Korrektur ved Jørgen Lethan. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedso. Redaktionen afsluttet marts 2015.

¹ Sognepræst Christen Andersen »til Vollum oc Langskov« deltog 1584 som repræsentant for egnens præster ved arvehyldningen i Viborg, jf. *Marius Hansen* 1947, 102. Det må derfor overraske, når det i indberetningen 1638 hedder, »Wuldom kirche ... er annexen till Langschou«, jf. *PræsteindbWorm*.

² *Kronens Skøder* II, 590–92.

³ *Marius Hansen* 1927, 183 f. med henvisning til LAVib. Landstinget skøde- og panteprotokol nr. 30.

⁴ *Marius Hansen* 1927, 193 f. med henvisning til LAVib. Norvang-Tørrild Hrdr.s skøde- og panteprotokol nr. 5, s. 733. Langskov Kirke forblev under Hvolgård til 1814 (jf. s. 2215).

⁵ *Marius Hansen* 1927, 189–92 med henvisning til Liber daticus 1764.

⁶ *Vore Kirkegårde* 1968 og 1979.

⁷ LAVib. Norvang-Tørrild Hrdr.s provsti. Synsprotokol 1854–90 (C 38.3).

⁸ RA. *DaKanc*. Seks års kirkeregnskaber 1614–20 (B 184d).

⁹ LAVib. *Ribe bispearkiv*. Årlige indberetninger, Uldum Kirke, 1815–19, 1820–24 (C 4.764–65).

¹⁰ *Marius Hansen 1927*, 193.

¹¹ LAVib. *Ribe bispearkiv*. Kirke- og præstegårdssyn 1793–1832 C 4.704–11).

¹² Jf. P.V. Glob, *Helleristninger i Danmark*, Jysk arkæologisk Selskabs skrifter VII, 1969, 279.

¹³ Poul Martin Møller fødtes i præstegården som søn af sognepræst, senere biskop over Lolland-Falster Stift Rasmus Møller. Mindestenen er flyttet hertil fra et andet sted i byen, hvor den rejstes 1874.

¹⁴ Tage Olivarius har tillige bl.a. opført kirken i Grove (Ringkøbing Amt), 1893, der har mindelser om Uldum Kirke.

¹⁵ Pastor Finn Esborg i *Uldum Kirke 1883–2008*, 2008, 13.

¹⁶ Jf. også arkitekten Vilhelm Pucks kirker i Storrø og Sønder Galten fra henholdsvis 1890 og 1884 (*DK Aarhus 2006* og 2104).

¹⁷ Kirke- og Undervisningsministeriet overlod 19. dec. 1882 tegningerne og Anders Andersens beskrivelse til Nationalmuseets arkiv. Jf. korrespondance i NM.

¹⁸ Beskrivelsen af kirken i synsprotokol 1862 ff. ved sognepræst Carl Emil Kirketerp 1863. Gengivet med kommentarer i *Marius Hansen 1927*, 162–76.

¹⁹ Fr. Uldall 1873.

²⁰ Jf. Marianne Nielsen og Niels Jørgen Poulsen, »På sporet af den 'jyske fod'. Om måleenhederne i jyske romanske kirker, herunder Ribe Domkirke«, *Kirkens Bygning og Brug*, 41–58.

²¹ Jf. iagttagelser ved nedtagningen af Mårup Kirke (Hjørring Amt), Thomas Bertelsen, »Fra fattig landsbykirke til prestigebyggeri«, *NMArb* 2009, 71–89, især 82.

²² LAVib. *Ribe bispearkiv*. Kirkeregnskaber for Jelling syssel 1676–86 (C 4.1388).

²³ *Marius Hansen 1927*, 184–88.

²⁴ Synsforretning 25. maj 1700 gengivet i *Marius Hansen 1927*, 184–88. Jf. Hornstrup s. 1998.

²⁵ *Horsens Folkeblad* 19. marts 1883.

²⁶ *Marius Hansen 1927*, 196.

²⁷ *HofmFund* 4, 731.

²⁸ Synsforretning 1700 efter *Marius Hansen 1927*, 184–88.

²⁹ Jf. note 18.

³⁰ *Carl Bloch 1834–1890*, red. Sidsel Maria Søndergaard m.fl. Udstillingskatalog for Museet for Religiøs Kunst

og Øregaard Museum, uden år, 182–83. Jf. også Dawn C. Pheysy & Richard Neitzel Holzapfel, *The Master's Hand, the Art of Carl Heinrich Bloch*, Utah, 2010, 118–21.

³¹ Sissel F. Plathe og Jens Bruun, *Danmarks Middelalderlige Altertavler*, 2010, 1088–89, hvor man dog ikke er opmærksom på midtskabets bevaring.

³² *Marius Hansen 1927*, 195.

³³ Han var søn af malermester M. Pedersen, Uldum.

³⁴ Synsprot. 1854–90 (jf. note 7). Jf. Bent Knie-Andersen, *Horsens købstaden og guldsmedene 1500–1900*, Horsens 2006, 254–56.

³⁵ Om guldsmeden, Bent Knie-Andersen, *Horsens købstaden og guldsmedene 1500–1900*, Horsens 2006, 208–09.

³⁶ *Uldum Kirke 1883–2008*, 2008, 19.

³⁷ Syn 1791 efter *Marius Hansen 1927*, 193.

³⁸ Fonten er ikke behandlet i Mackeprang, *Døbefonte*.

³⁹ *Uldum Kirke 1883–2008*, 2008, 20.

⁴⁰ Staderne i begge sider nærmest koret havde nr. 1, og de bageste kvindestole (nr. 21–23) var overgået til mændene.

⁴¹ Søren Hedegaard Sørensen, »Uldum Kirkes nye Bruno Christensen-orgel«, *Orglet* 2005, 2, 24–25.

⁴² En inskription på træpladen under tangenterne oplyser, at orglet (eller evt. blot klaviaturet) var færdigt februar 1899. I *Uldum Kirke 1883–2008* oplyses det, at orglet indviedes søndag 12. nov. 1900, men denne dato findes ikke; derimod var 12. nov. 1899 en søndag.

⁴³ På træpladen under tangenterne findes en blyantskrevet signatur: »Bygget af Orgelbygger C. Schuster. færdig Februar 1899«. Anders Christian Anton Schuster var i en periode medarbejder på orgelbyggeriet i Ringkøbing. Tak til André Palsgård for denne oplysning.

⁴⁴ André Palsgård, »Et 2-stemmers Andresen-orgel«, *Orglet* 1989, 2B, 12–14. André Palsgård, *Tø små sløjfeladorgler leveret af kirkeorgel-afdelingen på Orgel-Harmoniumsfabrikken Joh. P. Andresen & Co., Ringkøbing*. Orglerne fra Vile kirke og Krummerup kirke, Søborg 1996. André Palsgård, *Kirkeorgelafdelingen på harmoniums-fabrikken Joh. P. Andresen & Co., Ringkøbing, 1897–1908*, Søborg 1997.

⁴⁵ Yderligere oplysninger om kirkens orgler findes i Den Danske Orgelregistrant.

⁴⁶ Jf. Nyrop, *Kirkeklokker* 127, 132.

⁴⁷ RA. *Rtk*. Rgsk. Indtil 1559, 1528–29. Fortegnelse over indkrævede klokker.

⁴⁸ Note 18 og 25.

⁴⁹ *Marius Hansen 1927*, 189.

ULDUM CHURCH

Building. The medieval †church was demolished and a new one was built in the same place in 1883. The church, which was designed by the architect Tage Olivarius, consists of a chancel, a nave and a tower with a pyramidal spire. There is an entrance from the west, and the tower interior serves as a porch. The building is in red brick with a roof of slate and is built in a neo-Gothic ('Early Gothic') style. It is the last of the three churches that the architect built in the region in 1880–83 (cf. Grejs p. 2092 and Langskov p. 2219). The interiors are covered by open roof trusses (cf. fig. 6).

The demolished †church was a Romanesque building of fieldstone and calcareous tufa, consisting of chancel and nave. In the Middle Ages a tower was added in the west and a porch in the north. Before 1700 the tower was reduced to the height of the nave. The interiors were covered with flat wooden ceilings. The building is known first and foremost from a scale drawing made by the architect Olivarius in 1881 (figs. | and |).

Furnishings. Many of the furnishings were transferred from the old church. As is so often the case, the oldest item is the Romanesque granite font. Of the church's (†)Gothic triptych altarpiece from c. 1500 the central cabinet and the apostle figures of the wings are preserved, as well as some Baroque additions. It is difficult to date the highly distinctive chalice and its simple pattern more accurately than to the 14–1500s, and the southern German baptismal dish is probably from c. 1550–75, but did not come to the church until after c. 1700. The pulpit is from c. 1675 and has large figures of Christ and the Evangelists; the altar candlesticks in the (rare) Empire style were acquired in 1839, and a wafer box from 1862 is the work of Erik Christensen Lind in Horsens.

Serving as altar decoration in the rebuilt church is a painting, *The Resurrection of Christ*, after Carl

Bloch's painting from 1877 in the Sankt Jakob Church in Copenhagen. And the altar rail and the neo-Gothic pews also come from the furnishing of the new church in 1883.

Colour scheme and repairs. Since 1926 the pews and the other furnishings have been in polished pine.

A church inspection from c. 1700 gives us a disconsolate picture of the furnishings of the old church. The †Communion table was dilapidated, and there had not been much left of the antependium within living memory. The (†)altarpiece was old and 'Papist', but 'could pass muster if only it were painted'. The †altar candlesticks were in pieces, the font lacked 'basin and cover', and the pulpit was in ruins and 'will be executed anew'. Of the pews, which bore the date 1675, several were 'hidden well away down inside the church'.

After this the altarpiece was modernized around 1725 (as in the annexe church Langskov), and was crowned with a top gable in acanthus Baroque, while the †large figures were replaced by an octagonal †painting with carved angels' heads in the corners. This must be why both Langskov and Uldum churches were called 'beautifully decorated' in 1759. Around 1845 the painting of the altarpiece was replaced by a new †painting showing 'Emmaus'.

In the new church the furnishings were given dark paintwork, the apostles of the old altarpiece were stained and set high up by the roof truss, while its central cabinet and its Baroque addition ended up in the church loft. On the anniversary of the church in 1923 the apostles were taken down and painted before they were set up on consoles in the chancel, flanking the altarpiece. Since 2009 they have been stored in the loft of the old vicarage.

Of the church's *sepulchral monuments* two tombstones are from c. 1675 and c. 1706; the others are from the 1800s.